

L'Estiuada

PERIODICH D' INFORMACIO COMARCAL

Sortirà cada divendres durant l'estiu ☼ Redacció y Administració: CARRER DE VICH NUM. 9

Any I

Sant Hilari Sacalm, 11 Setembre de 1908

Núm. 12

REMEMBER

La data trista del 11 de Setembre altre cop s'es apropada. El jorn memorable en que perderem per complert les nostres llibertats marca una fita inesborrable en els anys de l'Historia de Catalunya.

Encoratjador es el seu recort. Ens ensenya lo qu'es la Patria y el dever que tots tenim vers ella. Aquells cataláns del 1714 que moriren lluytant pera deturar l'invasió castellana demostraren exemplar civisme, mal diguin lo contrari els utópichs, perquè prevehient les conseqüencies que d'aquella dominació esdevindrien prou conegudes y cada día empitjorades, no volgueren rendirse sinó ab el trossetj dels seus cossos, per l'imperi de la forsa.

Data gloriosa per la nostra rassa. Jornada memorable que demostres el valor pátri de nostres avantpassats que lluytant per la llibertat de sa terra lluytaren per la seva vida y prosperitat.

Y no recordém ab ploralles la fetxa en que les tropes del primer Borbó, trepitjaren nostres drets, logrant fer ajupir a Catalunya y acabant ab la seva vida y benhauransa quan a la devantera d'Europa passejava esplendorosa la senyera invicta de la llibertat y engrandiment.

Els pobles com els individus sofreixen decepcions y contratemps, sino son prou forts sucumbeixen quedant anoneats per sempre.

Més, Catalunya es prou forta pera resistir les embranzides de l'enemich. Els seus anhels de vida, el seu entusiasme pera avensar, resplandixent vigorosos com en holocauste als qui donaren la sang per la Patria.

Commemorém l'onze de Setembre, admirant la gesta valerosa d'aquells cataláns, fent reviure en els nostres cors nous entusiasmes pera 'l triomf de l'aspiració nacionalista.

Tot recordant el passat femnos dignes de l'avenir.

F. CULÍ VERDAGUER

PASSANT BALANS

Al finir la temporada que doná títol a L'Estiuada, ha arribat també el periodich al terme

del comés que s'havia imposat el primer any de llur publicació. Cal donchs un breu balans de la seva campanya periodística.

La Redacció de L'ESTIUADA, avans de disgregarse pera reependrer llurs tasques individuals de l'invernada m' encarrega la nota d'una impressió per la gestió realitzada. Provarém de ferho ab la major fidelitat possible.

Naixqué l'idea d'uns quants fills de Sant Hilari, enamorats de sa vila nadiua. Desitjavan dotarla de lo que 'ls semblava era greu falta no tenirho, un periódich, especialment en la época en que la vida campesola d'aquí per ses riqueses naturals, forma hermosa barreja ab l'elegant vida ciutadana. Vetaquí el periódich; vetaquí son escayent títol L'ESTIUADA.

La cosa es realitzada, vegis el resultat.

Cal sols fullejar l'aplech que formen els números publicats en lo que podríam dirne primer ensaig. Ensaig que fa preveure la próxima realització del ferm desitj de sos fundadors, en que la publicació sia continua, es a dir periódicament, encadenant aixís l'una estiuada ab l'altra.

Segurament han sigut base del éxit obtingut, alhora que un bon zel per part de la Redacció, la puntualitat en el día de sortida, la bona presentació tipogràfica, la fresca informació dominant sempre la nota patriótica, y molt especialment la col·laboració que ha sigut ben important y nutritiva.

Una prova de que la tasca ha sigut profitosa. La publicació de L'ESTIUADA a Sant Hilari Sacalm, y les ben enteses millores que l'actual Ajuntament ha realitzat a la vila y sos voltants, plaunos ter constar han sigut les dues notes, que, repetidament durant l'estiu hem sentit prodigarne alabances pel gran nombre de forasters qu' aquest any han visitat el país. Hi han sapigut veure sens dupte mostres de l'avansada d'una vida nova, de lo que será aquesta vila en son pervindre no llunyà.

Y, are, per acabar, complimentaré gustós l'encomanda especial de la Redacció: Mercés a tots quants han contribuït a son éxit. Als que tant l'han honrada ab sos treballs literaris, polítics, d'estudi y d'informació. Als subscriptors, y quants han secundat ab l'adquisició y colocació d'exemplars. Y també especialment a las

publicacions amigues que han honrat la tasca establint el cambi.

Repetim, mercès a tots y fins l' estiuada vinenta.

A reveurer.

J. XIMENO PLANAS.

ENDEVANT

Un moviment generós y encoratjador s' ha iniciat en la nostra Catalunya

Ab motiu de noves persecusions comeses en les persones d'estimats companys, hem vist com personalitats de la política se posaven al davant d'una campanya a favor dels perseguits pel seu amor a la Patria.

Aplaudim de tot cor tot quan se fassi en aquet sentit; nostre humil esforç el dediquerem ab entusiasme pera contrarrestar els efectes d'una lley vergonyosa qu'el govern mercès a la nostra passivitat, manté vigent, perquè caigui sense contemplacions sobre 'ls nacionalistes.

Les plomes han de deturarse al parlar de Catalanisme y es precis per no ensopegar meditar ben bé les paraules que la rahó dicta. Y això encare no basta.

Cada día nous procesos y éxits de companys. La llar, la familia y la Patria deuen ser per ells, els qu'han de guanyarse 'l pá, un somni tenebrós y ple d' espines.

Si, cal que prossegueixi aquesta campanya humanitaria.

Ab motiu del cas Baró, la vida del home honrat está abocada a nous entrebanchs, car els qui es troben en els anys de reserva militar queden desprovistos dels drets civils inherents a tot ciutadà.

Endavant per la causa de Catalunya; que l'alenada s'extengui arreu de Catalunya.

Aquí, en la nostra catalana vila, comensarém a obrir llistes de subscripció tal com proposava aquella dona admirable, a n'en Pous y Pagés.

Sant Hilari correspondrà espléndidament a n'aquesta obra llaobilísima.

Que vinguin més condempnes, mentres se preparen les reformes del *gran* Maurà que tot lo més resulten ser un dogall pera les aspiracions de Catalunya.

ALS MARTRES DE 1714

Reposeuhi be en pau joh martres de ma terra!
reposeuhi be en pau. oh nobles catalans
que dareu vostra sang en carnisada guerra,
per no voler junyir el jou de vils tirans.

Reposeuhi be en pau oh martres! que donareu
per nostres llibertats vostre tot, vostre ésser;
puig sobre 'l camp segat que ab vostre sang regareu
hi crea ab més ufanor un nou planter.

MANEL ROVIRA Y COLL

Sant Hilari Sacalm.

Tasta Olletes

A SANT HILARI

(Acabament)

Lo desficiós tritlleig d'una campana sospren-
gué per breus instants la nostra resolució. S'atan-
çava l'hora d'esmorzar, y el meu ventrell comen-
çava d'inquietarse; però l'emprenedor poeta,
assegurantme que en menos d'un quart me posaria al corrent de ses elaboracions artístiques, les empen-
gué escales amunt del Balneari, devorant de dos en dos los graons y posant en vergonyós perill les meves forces, que debades invocava pera poderlo assolir.

Al arribar al replà del quart pis nos endinçarem per un corredor llarch, entrefosch, estret, solitari, ab les parets trauades de portes iguals, arren-
glerades, entreobertes unes, barrades les més.

En Velazquez s'aturà pantejant enfront d'una d'elles, palpà'l pany, rodà la clau y obrí, pregantme de passar abans d'ell ab una lleugera inclinació de cap, seguida d'un suau copet a l'espatlla.

Estalviant paraules, vaig entrar a la cambra del artista, el qual, un cop dins, ajustà cuidadosament la porta, senyalantme tot seguit una cadira, que a la dreta del esbatellat finestró s'aparellava ab l'únich exemplar del seu gènere colocat a l'espona del llit. Aquest, de fusta blanca mal disfregada de xicaranda, y un petit rentamans, igualment de fusta pintada de marbre a tot volt de la gibrella, constituïen lo mobiliari d'aquella celda, sens altres obertures que la porta y una finestreta trepada a plom de les cuines, d'on, en aquells moments, pujava un tuf greixós y emba-
fador capàs de satisfer al més famolench gourmet.

Mentres jo anava descapdellant comentaris, en Velazquez forollava en un repelat saquet de mà, del quin, després d'alguns minuts, n'arrancà un plech de manuscrits, escutiantne d'entre ells una dotzena de quartilles.

Atançà tot seguit la cadira desocupada, prengué assiento al meu davant, y, revestintse d'aquell aire solemniat ab que's dignà recitar-me sa poesia en plena carretera de Sant Hilari...

—Lo que vaig a llegirli,—me va dir,—és un ensaig de prosa modernista, una especie de poesia filosòfica prescindint de la forma mètrica, sap? L'istil me penso que té novetat y els assumptos crech que estan ben escullits. De les paraules he procurat treure'n tot lo such possible, estiraganyantne'l sentit tant com he pogut y... encare més. Particularment los adjectius, no dubto que li cridaràn en gran manera l'atenció. Així, per exemple, vostè haurà sentit parlar d'abraçades expressives, tendres, amoroses, enèrgiques... Donchs res d'aixó hi trobarà en les meves composicions.

Segons jo, les abraçades són vermelles, grogues, grises, tebies, nuvoloses... En una paraula, tot menys lo que han sigut fins ara, sap? En quant als temes, per de prompte he fet tres ensajos d'aquest gènere. L'un du per títol *A les cuques de llum*, l'altre *A la llanterna màgica*, y l'altre, que és, en el meu concepte, lo mellor y el menys atrevit dels tres, l'he titolat *Al misto*. Vostè dirà per quin vol que comenci.

—Jo?

—Bé, vaja: començaré pel *misto*, oy?

En Velazquez llegí...

Acabat de llegir un moment d'enutjós silenci, durant el qual lo rostre del autor s'enrajolà lleugerament. Per fi exclamà:

—Ja coneix que eixa lectura no l'ha satisfet. veritat?

Anava a contestarli, quan per tercera volta lo repich de la campana's féu sentir.

—Lo darrer toch!—vareig exclamar, aprofitant la venturosa oportunitat d'evadir aquella situació enfadosíssima. Y embocant lo camí de la porta, seguit del pensiu escriptor, les empenquem escalles avall fins a arribar al vestíbol del menjador.

Parli'm ab el cor obert,—digué aleshores en Velazquez.—¿Quin efecte li ha produït lo que acabo de llegirli?

—Ja que tant s'hi empenya, li diré palesament: si fa o no fa, el d'una clara d'ou batuda.

—Ara sí que m'ha mort.

—Tranquilisi's; puix, com diu un savi que a vostè no li interessa ni a mi tampoch, és forçós regoneixer, en honor de nostres miseries, que'ls homes solém admirar en altres aquelles qualitats que tenim en llevor; y com per altra part, cadascú té un límit d'acció intelectual més enllà del quin no pot respirarhi, clar està que'ls esperits originals són ordinariament los menos estimats per esser los menos compresos. Si és o no aquesta la causa del meu judici respecte a la seva obra, el temps únich garvellador autorisat del mèrit, li dirà mellor que jo.

Y cadascú per son cantó, nos encaminàrem a la llarguíssima taula entorn de la qual se destacaven les siluetes de les emperifollades jovinceles que oblidant per alguns minuts la poesia de la vida, les empenien a grans cullerades ab l'aigualit *consommé*.

E. D.

LA NENA BLANCA

Jo havia somniat una nena tota ben blanca, blanca com la neu, blanca com l'argent.

En tots els somnis la veyia igual. Gràcilment vestida caminava per el saló ab les sabates tam-

bé blanques, mostrant son vincladís y delicat cos esculptòricament grech. Ab el posat sempre bell dels setze anys, s'assentava vora meu pera parlar-me dolçament de lo més dols, de lo més plàcit, fent florir en mos llavis un somriure lent en mitg l'éxtasi produït per la cadencia del seu parlar apropiat, silencios.

En tots els somnis la veyia igual. Els ulls fosforescents parlaven misteriosament a l'ànima de qualques belles coses sempre plaentes. Ab ses mans blancament enguantades jugava inconscientment ab la daurada cadena que envoltantli'l coll, li penjava damunt del pit totjust capoll. Els rulls dels cabells d'or pàlit, tremolant invadientli la fas divinizada.

Cada día la somniava més blanca!

Un jorn vaig entrar en una sala esplèndidament avillada, ahont la blancor del fluit elèctrich feya palidejar els rostres, ahont el *confetti* volejava suaument posantse damunt de les coses com una nevada lenta, ahont les serpentes creuaven esbojarrades l'espai ab infinites contorsions, y ahont dansaven barroeres les parelles.

Entre la munió de màscares grollerament grotesques, vaig ovirar una nena tota blanca qui també dansava ab un jovincel ridícolament disfressat, y al véurela creguí de moment que es tractava de la blanca nena que persistentment se'm presentava en mos somnis, car era vincladís son cos esculptòricament grech, la fosforecencia dels ulls bruns filtrava en lo més pregón de les ànimes, y vestia igual, ben blanca.

Tota la nit la estiguí contemplant fixament, fins que'm decidí anarla a cercar desitjós d'abracarla, al executar els plorosos violíns, una dansa. En mos brassos vaig tenirla un bell rato mirantli de fit a fit l'enigmática profunditat de sos ulls. Al somriure feya náixer un sot gràcil, vora 'ls llavis, encisador. Y va dir-me son nom. Se deya Blanca, y anava ben blanca, nom ideal, color somniat...

Sortí a fora després de despedirme carinyosament de les amigues, dirigintme vers a ma cambra, pensant ab la nena que s'havia disfressat tota blanca, ahont retut, al poch rato tornava a somniar a la nena Blanca, molt més blanca.

JOSEPH GRAHKT

BOYRES

Després de tristos jorns de fosquedat les nostres nits esplèndides lluhien Avuy les grans clarors que 't sorprenien altre cop, amor meu, s'han emboyrat.

Paurosa 'm fa anyorar la soletat els plahers que tos llavis oferien, y com serps en ma pensa s'hi congríen tos amors, tos oblits, ta voluptat! ..

Si el sol ardent ens nega ses besades,

si arreu tot horitzó veyém cobert,
per qué glatir belleses allunyades?
Sies tu vora meu, car tu ets lo cert!
Si l'univers escapa a mes mirades,
guanyi mon cor lo que ma vista pert!

LLUIS VÍA

EL MITX QUE ENVOLTA L' HOME, ES L'ESPILL DE SA PERSONA- LITAT.

Tot ser viu, te una evolució determinada que mercés a una força inicial, va recorrent les variades fases de sa existencia en rahó invertida del medi hont habita.

Si l'infantó en son increment quan llur organisme tot es materia malleable, que esdevé propens ha desenrollar l'immens capdal d'intel·ligencia que porte amagatsemada, quan encara no s'es espargit per el sorrall de la iniquitat, el coloquem en un mitx higiènic asequible a ses necessitats, recorrerà la paràbola de sa vida, furnit de felicitat; donantse compte de sos actes, de sa existencia...

Més si abandonem a l'humana criatura a dissort de sa estrella, segurament s'estrellarà: ja que responnent a les excitacions del medi s'llençarà ab elles y finirà sintetisant el mateix vici.

En el primer cas, per la especialisació y perfecció de llurs hàbits, l'home fruirà una independència relativa ab les malévolas passions, al ensemple que glosará condicions ventajoses per anul·lar o al menys per atenuar, ses forces maléfiques que vulguin arrastrar. Desgraciadament en el cas revés, el mitx se'n apodera, s'hi ensanya y el depara a la societat tal qual es; contós de tot lo que tenia de vital ab un procés físic; no poguent reaccionar en eix estat, a son embelliment sino que resta prostergat a la degradació y llurs conseqüències.

¡O mitx que regiras l'home! fés que recordi a nostres avanpassats; fés de sa vida, pulcritut; foragita al que'l vulga menys-prehuar, y mostrará a nostre poble en el concert del món civilisat, que nostre baixesa 'ns es importada.

R. BOSCH
Veterinari

NOVES

Un bon amich nostre, dels que més treballa pera la catalanisació del magisteri y l'ensenyansa, ens escriví condelgut de la forma en que queda la petita polèmica haguda entre D. Manel Cantarell y L'ESTIUADA. Diu més el nostre amich: diu que si'l nostre redactor y 'l mestre de Viladrau's trobessin, coneguessin y enrahonessin, arribarien a una intel·ligencia, 's dolrien de les

paraules quelcom fortes que s'han dirigit y les retirarien gustosament després de donarse satisfacció mútua y complerta.

L'ESTIUADA, plena de bona fé a tota hora, no té inconvenient en regoneixer els enlayrats desitjos del nostre amich comunicant y li contesta que per nosaltres no ha de perdurar cap rezel en contra del distingit professor de Viladrau, a qui sols desitjem acert pera vencer els obstacles de la seva delicada missió.

NOA

Divendres de la setmana passada estigué breus hores en nostra vila, el digníssim expresident de l'Unió Catalanista e il·lustrat catedràtic de la Facultat de Dret de Barcelona, Don Joan Permanyer.

NOA

En la delegació de l'Observatori de Pluviometria Catalana que dirigeix el mestre de l'escola parroquial, s'han recullit durant el prop-passat mes d'Agost 58'5 mil·límetres de pluja.

NOA

Com a despedida del *tercet* que durant l'estiu ha tocat en el Tivoli, diumenge tingué lloch un lluhit ball en dit local, el qual es vegé concurregut d'hermoses senyoretes forasteres y de la vila, resultant la festa que podem dir que serà el *clou* de la temporada, agraçosíssima y de grat recort per la majoria dels que hi assistirem.

NOA

Nostre coralísim amich y confrare N'Antón Busquets y Punset, darrerament ha obtingut en els Jochs Florals d'Olot, el premi del Marquès de Galtero per la seva poesia *Trescant* lema: *Pel Pirineu*.

No cal dir qu'el felicitem.

NOA

El recader d'aquesta en Ramón Torrent que ab tanta puntualitat y tant bé serveix els encàrrecs, continuarà durant l'hivern anant dues o tres vegades cada setmana a Barcelona y sempre que convingui.

NOA

L'estiueix en la nostra vila está en les acaballes. Renaix la calma hivernal; el poble retorna a la seva normalitat tot anyorant empró, els mesos d'Agost y Juliol de burgit y animació. No obstant resta un nombre de famílies que, si no te punt de comparació ab el de 15 días enrera, es ben respectable.

Pro els cartells de la botiga d'en Ximeno no enganyen quan anuncien *Últims de temporada* y *Pròxima retirada de gèneros*.

Aquesta es la *Nova* darrera d'aquest istiu. Estiuejadors; fins al vinent.

Imp. Vda. D. Casanovas, Ronda Sant Pau, 67, Barcelona.